

Projekt Mač(š)ka i zec

Ana Kinkela , odgajatelj – Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav

Maja Ljubičić, mag.praesc.educ. - Dječji vrtić Vladimir Nazor, Kastav

Uvod

Slikovnica je prva knjiga s kojom se dijete susreće. Slikovnica je knjiga sa slikama. Ona priča priču koristeći likovni i jezični vid komunikacije. Stoga je omiljena kod djece jer likovni jezik mogu razumjeti i bez učenja. Čitajući slikovnicu dijete spoznaje sebe, otkriva svijet oko sebe, a može mu pomoći i u svakodnevnim situacijama s kojima se susreće (odlazak u vrtić, odlazak doktoru, odvikavanje od pelena i sl.). Teško je reći da li je u slikovnici važniji tekst ili slika, no činjenica je da slikovnica može bez teksta, ali ne može bez slika.

S obzirom da svaka knjiga ima značajku koju ispunjava, ima ju tako i slikovnica te su sve te funkcije bitne za dijete. Osnovne funkcije slikovnica su informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska, zabavna i govorno jezična. Postoje razne podjele slikovnica ovisno o kriterijima pa se tako spominju spoznajno-pojmovne, umjetničke, problemske, digitalne (elektronske, računalne), interaktivne i multimedijalne slikovnice.

Razvojem tehnologije, razvili su se novi oblici slikovnice. Osim klasične slikovnice, pojavila se multimedijalna, a zatim i digitalna slikovnica. Novi oblici slikovnice nisu izgurali klasičnu slikovnicu, već oni egzistiraju zajedno.

Ovaj projekt je iniciran dječjom znatiželjom te traženjem odgovora na pitanje kako nastaje slikovnica. Ovaj rad je primjer prakse te prikazuje pregled sklopa svih aktivnosti i proces nastajanja dvojezične izvrnuto-obrnute slikovnice „Mač(š)ka i zec“ kojom su usvojene nove spoznaje i savladane nove kompetencije putem projektnog učenja iz dječjeg vrtića.

Tema projekta – slikovnica kao medij

Tema ovog projekta proizašla je iz praćenja dječjih interesa. Redovnom zajedničkom evaluacijom djece i odgajatelja u svim fazama projekta dokumentirali smo dječje ideje i želje koje su proširivali projekt te ga navodili i usmjeravali ka slikovnici kao mediju. „Na osnovi praćenja aktivnosti djece valja težiti stalnim korekcijama i dopunama okruženja kako bi ono što bolje odgovaralo promjenjivim interesima i stalno rastućem razumijevanju djece koja u njemu žive, istražuju i uče“ (Mlinarević, 2009:31). U nastojanju da realiziramo dječje ideje bili smo primorani učiti i razvijati svoje digitalne kompetencije kako bi ostvarili planove djece iz skupine Lumbrellice. Učenje je proces kojim se stječu raznovrsna iskustva te usvajaju znanja, ovisno o naporima koje pojedinac uloži u vlastito učenje, a koje se usmjerava obrazovanjem (Selimović i Karić, 2011).

Multimedijalna slikovnica povezuje više medija u sebi, pa osim slike i teksta, sadrži i zvuk (često imaju pridodan CD sa pričom, pjesmicama iz priče ili animacijom priče).

Digitalne (elektronske, računalne) slikovnice čitaju se na računalu. One, kao i klasične slikovnice, sadrže ilustriranu priču samo su joj dodane naracija, glazba, zvučni efekti te

animacije. Digitalna kompetencija u ranoj i predškolskoj dobi razvija se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njene upotrebe u različitim aktivnostima (MZOS,2015). Autor S. Štefančić ističe kako „pojavom multimedijalne slikovnice (ili elektronske knjige) djetetu novog vremena zapravo samo proširujemo sadržaje i odgovaramo na njegov zahtjev, istovremeno ne dirajući u knjigu i knjižnicu kakve ih poznajemo.“ (Štefančić, 2000: 96.). S obzirom na vrijeme u kojem živimo, digitalne slikovnice bolje su prilagođene današnjoj djeci. One, kao i tradicionalne slikovnice, omogućuju djeci da uče kroz igru i istražuju njihov svijet. Autor S. Štefančić ističe da i klasična i digitalna slikovnica imaju za cilj: „upoznavanje boja i likova, zapažanje elemenata na cjelinama, buđenje dječje mašte, razvijanje smisla za lijepo, pripovijedanje pripovijesti kao čin prenošenja i doživljavanja sadržaja, slovanje slova radi prepoznavanja i učenja, čitanje i stjecanje značenja pisane ili tiskane riječi, slušanje i razvijanje glazbene kulture, razvijanje psihomotoričkih sposobnosti, zadovoljavanje kreativnih potreba te odrastanje.“ (Štefančić, 2000: 88-89).

Cilj, zadaće, ishodi

Cilj ovog projekta bio je razvoj potencijala i stvaralaštva koristeći knjigu kao mediji, poticati prirodnu radoznalost djece, jačanje djetetove aktivne uloge u projektom učenju razvijajući i prateći dječje interese, poticanje njegovanja i održavanja kulturne baštine te njegovanja čakavskog dijalekta.

Zadaće projekta odnosile su se na razvoj mašte, kreativnog izražavanja i stvaralaštvo, poticanje razvoja govora, bogaćenje rječnika te poticanje razvoja senzibiliteta za dijalekt kastavske čakavštine, razvoj samopouzdanja i svijesti o vlastitim sposobnostima, poticati na prepoznavanje i imenovanje svojih osjećaja i osjećaja drugih, razvoj empatije i poticanje na nenasilno rješavanje sukoba te jačanje komunikacijskih vještina kao i razvijanje medijske pismenosti i medijske kulture.

Očekivani ishodi ovog projekta bili su omogućiti djetetu jačanje njegovog identiteta te razvoj cjelovite ličnosti kroz suradničko učenje, toleranciju, solidarnost, poštivanje i uvažavanja drugih, omogućiti djetetu aktivnu ulogu u cijelom procesu nastajanja slikovnice te mu omogućiti da pridonese ovisno o svojim mogućnostima, dobi i interesu kako bi ostvarili svoju viziju i ideju u cijelosti, omogućiti djetetu da se stvaralački izrazi različitim medijima te da koristi i usvaja nove digitalne kompetencije i razvija medijsku pismenost.

Trajanje i tijek projekta

Projekt „*Mač(š)ka i zec*“ proizašla je iz projekta *Mala knjižnica* koji se nastavlja već treću pedagošku godinu za redom. Projekt je započeo u siječnju 2023. godine potaknut dječjim crtežom. Sam projekt se razvijao koristeći slikovnicu kao mediji te se privodi kraju sredinom lipnja 2023. godine. Odgojno-obrazovna skupina Lumbrelce ove pedagoške godine 2022./2023. je mješovita skupina koja broji 21 dijete u dobi od 2,5 do 7 godina starosti. Primijetili smo pojačan interes za promatranje i proučavanje ilustracija slikovnica i interes za likovnu dimenziju istih. Pojedina djeca počela su samoinicijativno izrađivati slikovnice. Postepeno su se mini slikovnice počele razvijati u bogatiju smislenu kombinaciju slike i teksta. Odlučili smo pratiti njihove interese te poticati daljnji razvoj smišljanja priča i slikovnica.

„Pričam ti priču” je aktivnost kojom nastojimo poticati kreativnost i maštovitost, stvaralačko pripovijedanje, poticati na opisivanje, prepričavanje, dijaloški i monološki govor, mijenjanje tijeka priče te kritičko razmišljanje u djece. Inspirirane dječjim likovnim radom šestogodišnje djevojčice E.Š., odlučili smo tim likovima dodijeliti glavne uloge u našoj stvaralačkoj aktivnosti i vidjeti kojim putem i tijekom će se priča razvijati.

Nastala je poučna priča koju su osmislila djeca mješovite odgojno-obrazovne skupine Lumbrelice „Mačka i Zec“. Stvaralački proces snimljen je diktafonom te smo napravili transkript audio zapisa. Priča odražava svakodnevicu života skupine te nosi vrlo blisku poruku prihvaćanja različitosti svakog djeteta unutar skupine. S obzirom da smo kastavski vrtić koji potiče njegovanje kulturne baštine i čakavskog dijalekta te imamo izvorne govornike dijalekta čakavštine u skupini, prirodan slijed događaja je bio napraviti čakavsku verziju slikovnice. I tako su „Mačka i zec,, postali „Maška i zec“. Zamijetili smo povećani interes za čakavski dijalekt tijekom nastajanja čakavske verzije priče te su djeca pojačano koristila čakavske izraze u svojoj svakodnevici. Audio snimku priče slušali smo u svakodnevnim aktivnostima te je snimka poslužila kao poticaj za razradu i nastajanje novih dječjih ideja kao i za izradu ilustracija. Rad na projektu poticao je razvoj njihovih komunikacijskih vještina, vježbanje socijalno prihvatljivog ponašanja, preuzimanje odgovornosti, dogovaranje te međusobno uvažavanje i prihvaćanje zajedničkog dogovora. Projektno učenje uvelike potiče djecu kako postati „kreator vlastite spoznaje“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:157). Zvučni zapis im je poslužio kao poticaj za izradu scenografije i likova od plastelina. Digitalna kompetencija je u vrtiću važan resurs učenja djeteta, alat dokumentiranja odgojno-obrazovnih aktivnosti i pomoć u osposobljavanju djeteta za samoevaluaciju vlastitih aktivnosti i procesa učenja (MZOS, 2015). Zajedničkom evaluacijom djece i odgajatelja koristeći se informacijsko komunikacijskom tehnologijom postavljaju nam se određena pitanja, npr. Kako nastaje „prava,, knjiga odnosno slikovnica? Kako se radi naslovnica? Odakle dolaze ideje za priču? Tko ilustrira slikovnice? Kako ih naprave tako puno? Pri planiranju projekta, odgajatelj razmišlja o mogućim sudionicima i mjestima koja bi se mogla posjetiti s djecom u cilju proširivanja projekta. Naravno, inicirat će aktivnosti u kojima će djeca sama „doći do te ideje“ (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008:142) U potrazi za odgovorima na dječja pitanja ostvarili smo suradnju s vanjskim suradnicima, roditeljima i lokalnom zajednicom kako bi realizirali dječje planove.

Vanjski suradnici i suradnja s roditeljima

Uključivanje vanjskih suradnika obogatilo je sam projekt, približili su temu interesa i doprinijeli dječjem istraživanju. Projektno planiranje od djece i odgajatelja iziskuje dinamičnost, mogućnost promjena i fleksibilnost, neponovljivost i različitost rješenja (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008). Ostvarili smo plodonosnu suradnju sa autoricom Anom Barišić, grafičkom dizajnericom Tanjom Prokop, ilustratorom, autorom i slikarom Sašom Jantolekom te posjetili tiskaru Novog Lista.

Posjet autorice A. Barišić bio je izuzetno poučan, zanimljiv i poticajan te je odgovorila na sva dječja pitanja. Otkrila nam je Stop Motion Studio animaciju te nas uputila na suradnju s grafičkom dizajnericom Tanjom Prokop. Grafička dizajnerica objasnila je koja je njena uloga

u nastajanju i obradi slikovnica prije samog tiska. Sastali smo se sa ilustratorom Sašom Jantolekom koji je djeci otkrio svoj proces nastajanja ilustracija (sl.1.).

sl.1. Druženje s ilustratorom S.Jantolekom

sl..2. posjet tiskari Novog Lista

U ovoj fazi projekt smo prezentirali roditeljima te iznijeli želje i planove njihove djece do kojih su došli (samo)vrednovanjem te savjete vanjskih suradnika na našem projektu (sl.3). Prema Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008) korist od uključivanja roditelja je višestruka: djeca i roditelji će više komunicirati, roditelji će se dublje uključiti u spoznajni razvoj svoje djece, a i upoznat će se s onim što djeca rade u dječjem vrtiću. Roditelji su se odazvali na suradnju u velikom broju. Dva roditelja ponudila su svoje usluge kao grafičkih dizajnera da ostvare sve dječje ideje. Naime, ideja za slikovnicu je da bude „izvrnuto-obrnuta“, što znači da štokavska verzija bude na jednoj strani, a kad se dođe na kraj slikovnice i okrene na drugu stranu na njoj se nalazi čakavska verzija u suprotnom smjeru. Naša suradnica na projektu Ana Barišić ponudila se napisati recenziju za slikovnicu „Mačka i zec“ dok je za čakavsku verziju recenziju napisala Cvjetana Miletić. Smiljan Grbac nam je velikodušno pristao lektorirati, korektirati i akcentuirati „što i ča“ verziju priče. U međuvremenu posjetili smo i tiskaru Novog lista (sl.2.) gdje smo dobili uvid kako se tikaju novine i slikovnice. Roditelji kao izvorni govornici dijalekta kastavske čakavštine sinkronizirali su priču i animaciju u „što“ i „ča“ verziji slikovnice (sl.4.).

Sl.3.Prezentacija projekta „Mač(Š)ka i zec“ roditeljima

sl.4. Sinkronizacija priče- suradnja s roditeljima

Rezultati

Tijekom projekta uspješno je realizirana prva izvorno- obrnuta dvojezična dječja slikovnica (sl.5.). Slikovnica je objavljena i tiskana u 250 primjeraka te sadržava QR kod kojim je omogućen pristup digitalnoj sinkroniziranoj “što i ča“ verziji slikovnice (sl.6.). Snimljena je animacija slikovnice pomoću Stop Motion Studio aplikacije u kojoj su roditelji posudili svoje glasove kako bi se čulo izvorno kastavsko „ča“. Kroz sam projekt „Mač(š)ka i zec“ djeca su usvojila te razvila viši stupanj tolerancije, međusobno uvažavanje, poštivanje različitosti, znatiželju, kreativnost, viši stupanj senzibiliteta za čakavsko narječje. Pokazali su snalažljivost u traženju informacija, istraživanju te kritičkom zaključivanju. U projekt su uspješno uključeni vanjski suradnici, lokalna i šira zajednica te roditelji kako bi se uspješno realizirale dječje ideje.

sl.5. Tiskana izvorno- obrnuta slikovnica Mač(Š)ka i zec

sl.6. QR kod digitalne verzije slikovnice

Zaključak

Cilj projekta prvenstveno bio je pratiti dječje interese, razvijati kritičko mišljenje te poticati i razvijati stvaralaštvo u djece predškolske dobi. Interdisciplinarnim pristupom omogućili smo razvijanje i usvajanje digitalnih kompetencija, pridonijeli jačanju samopouzdanja, razvoju komunikacijskih vještina, usvajanju nenasilnog rješavanja sukoba te pridonijeli osjećaju pripadnosti djece ne samo odgojno-obrazovnoj skupini već i lokalnoj zajednici. Postali smo aktivni sudionici očuvanja kulturne baštine Kastva i pridonijeli očuvanju dijalekta kastavske čakavštine. Ovom projektu najveći doprinos dala su djeca. Važno je napomenuti da su njihov rad i trud prepoznali i podržali ne samo roditelji već i vanjski suradnici kao i lokalna zajednica.

Lieratura:

- Cvetković-Lay, J., Sekulić-Majurec, A. i Ferbežer, I. (2008). Darovito je, što ću s njim?: priručnik za odgoj i obrazovanje darovite djece predškolske dobi. Zagreb: Alinea
- Mlinarević, V. (2009). Iskustva odgojitelja u radu na projektima. Dječji vrtić-mjesto učenja djece i odraslih, 4, 31-37. <https://pdfslide.net/documents/vesnica-mlinarevic-osijek-iskustva-odgojitelja-u-radu-na-.html?page=1> (Pristupljeno 9. lipnja 2023.)
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (MZOS RH). (2015). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije- Nove boje znanja. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Strategija%20obrazovanja,%20znanosti%20i%20tehnologije.pdf>

- Selimović, H. i Karić, E. (2011). Učenje djece predškolske dobi. Metodčki obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu, 6(11), 145-16
- Štefančić, S. (2000). Multimedijalna slikovnica. Ujavor, R. (ur.). Kakva je knjiga slikovnica (str.83-96), Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

SAŽETAK Projekt *Mala knjižnica* nastavlja se treću pedagošku godinu za redom u odgojno - obrazovnoj skupini Lumbrelice. Lumbrelice su mješovita skupina koja broji 21 dijete u dobi od 2,5 do 6 godina starosti. Osim što smo nastavili projekt *Mala knjižnica* u svom izvornom obliku, u kojem djeca abecednim redom izmjenjuju se u svojoj dužnosti dežurnog knjižničara, također smo primijetili pojačan interes za promatranje i proučavanje ilustracija slikovnica i interes za likovnu dimenziju istih. S obzirom da u skupini imamo školarce koji pokazuju zanimanje, ne samo za slova i čitanje, već su i potencijalno likovno nadareni odlučili smo ih pratiti u njihovim interesima. Ponukani likovima i naoružani poticajnim pitanjima nastala je poučna priča koju su osmislila djeca odgojno obrazovne skupine Lumbrelice „Mačka i Zec“. Ovim projektom pridonijeli smo razvoju senzibiliteta za čakavski dijalekt te poticali razvoj identiteta i povezivanja sa kastavskom kulturnom baštinom. Nastojali smo uvažiti mišljenje i ideje svakog pojedinca te smo sve odluke prepustili upravo voditeljima projekta, djeci. Roditelji koji izvorno pričaju čakavski dijalektom pristali su nam pomoći u sinkronizaciji i animaciji dječje priče „Mač(Š)ka i zec“.

Ključne riječi : projektno učenje, slikovnica kao mediji, čakavski dijalekt, digitalna slikovnica, kulturna baština

SUMMARY The *Little Library* project continues for the third consecutive academic year in our preschool educational group Lumbrelice. Lumbrelice is a mixed group that includes 21 children ages from 2.5 to 6 years. In addition to continuing the Little Library project in its original form, in which children alternate in alphabetical order to bring their books from home as their little librarian duty. Given that we have preschool children in the group who show interest, not only in letters and reading, but are also potentially gifted in fine arts, we decided to follow them in their interests. Inspired by children's artwork and encouraged by the characters and armed with stimulating questions, a story was created by the children of the preschool group Lumbrelice called "Cat and Rabbit". With this project, we contributed to the development of sensibility for the čakavian dialect and encouraged the development of identity and connection with the cultural heritage of Kastav. We tried to respect the opinion and ideas of each individual and left all decisions to the project leaders, the children. Parents that originally speak čakavian dialect agreed to help us animate and synchronize children's story "Cat and Rabbit"

Key words: project learning, picture book as media, čakavian dialect, digital picture book, cultural heritage